

І Н Ф О Р М А Ц І Ї

А.Пчелинцев,^α В.Ряховский^β (м.Москва)

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК^{*}

Юридична оцінка положень Федерального закону "Про свободу совісті і про релігійні об'єднання" (прийнятий Державної Думою РФ 19 вересня 1997 року, схвалений Радою Федерації 24 вересня 1997 року, підписаний Президентом РФ Б.Єльцином 26 вересня 1997 року, офіційно опублікований і набув законної сили 1 жовтня 1997 року), що суперечать Конституції РФ і загальновизнаним нормам міжнародного права

Преамбула.

Зберігання в тексті преамбули закону вказівки на "особливу роль" однієї релігійної конфесії і переліку "пошанованих" державою релігій порушує конституційний принцип рівності всіх релігійних об'єднань перед законом (ст. 14 Конституції РФ). Ці положення Преамбули суперечать також самому закону, тому що відповідно до ч.3 ст.3 закону встановлення переваг, обмежень й інших форм *дискримінації* в залежності від ставлення до релігії не допускається. Відповідно до Декларації ООН про ліквідацію усіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії або переконань, нетерпимістю і дискримінацією є будь-яка відмінність, виняток, обмеження або перевага, заснована на релігії або переконаннях (ст. 2). Закон РСФСР "Про свободу

^α **Пчелинцев А.В.** - к.ю.н., директор Інституту релігії і права, член експертно-консультативної ради Комітету у справах громадських об'єднань і релігійних організацій Державної Думи Російської Федерації

^β **Ряховський В.В.** - президент Християнського юридичного центру, член експертно-консультативної ради Комітету у справах громадських об'єднань і релігійних організацій Державної Думи Російської Федерації

^{*} Експертний висновок із деякими скороченнями передруковано із московського часопису "Религия и право" (№ 2-3 за 1997 р., ст. 10-14).

віросповідань" від 25 жовтня 1990 року в ст. 10 утримував це концептуальне положення, зазначаючи, що "держава в питаннях свободи віросповідань і переконань нейтральна, тобто не стає на бік якоїсь релігії або світогляду". Новий закон не тільки виключив це положення, але й принципово відступив від нього. Незважаючи на те, що преамбула не є регулюючою нормою закону, вона визначає "дух і букву" самого закону. Тому закономірно, що визначена в Преамбулі нерівність релігійних об'єднань знаходить свій розвиток у наступних статтях закону.

4. Статті 5 і 19.

Частина 1 статті 6 закону передбачає, що навчання релігії є одним з ознак, що визначає поняття релігійного об'єднання. Відповідно до ч.3 ст.7 закону релігійними об'єднаннями, що здійснюють діяльність без державної реєстрації і придбання правоздатності юридичної особи (релігійними групами) право на навчання релігії реалізується безпосередньо.

Тоді як, у відповідності зі ст.ст. 5 і 19 закону, релігійними об'єднаннями, що мають правоздатність юридичної особи (релігійними організаціями) це право може бути реалізоване тільки шляхом використання наданої їм органами місцевого самоврядування можливості навчати релігії учнів державних і муніципальних освітніх установ (ч.4 ст.5) або шляхом створення духовних освітніх закладів (ч.3 ст.5, ст.19). Таким чином, закон обмежує право релігійних організацій безпосередньо навчати релігії, тобто без створення освітньої установи. Це вступає в протиріччя з конституційним правом кожного разом з іншими сповідувати і вільно поширювати релігійні й інші переконання і діяти відповідно до них (ст.28 Конституції РФ), а також із ст. 16.6 Підсумкового документу Віденської зустрічі 1989 року, ст. 19 Загальної декларації прав людини й інших загальноновизнаних норм міжнародного права.

На практиці подібне обмеження буде формальною підставою для контролюючих дотримання цього закону органів вимагати від релігійних організацій ліцензування будь-якої їхньої діяльності, пов'язаної з навчанням релігії, і обов'язкової реєстрації діючих при релігійних організаціях недільних шкіл, навчальних груп і курсів з навчання релігії.

5. Частина 1 статті 6, частина 3 статті 7.

Відповідно до положень, передбачених ч.1 ст.6 і ч.3 ст.7 закону, релігійні об'єднання мають право на "навчання релігії і релігійне виховання своїх послідовників".

Обмеження права релігійних об'єднань на навчання релігії і релігійне виховання лише колом послідовників своєї релігії суперечить ст.28 Конституції РФ, що гарантує право кожного індивідуально або разом з

іншими вільно поширювати релігійні переконання, а також Закону РФ "Про освіту", що передбачає, що державна політика в сфері освіти ґрунтується на свободі й плюралізмі в освіті (ст.2).

Крім того, з даного питання закон вміщує й внутрішні протиріччя. Так, відповідно до ч.1 ст.5 закону, кожний має право на одержання релігійної освіти за своїм вибором індивідуально або разом з іншими. Проте аналізовані положення закону (ч.1 ст.6 і ч.3 ст.7) обмежують право громадян на одержання релігійного навчання і виховання в релігійному об'єднанні за своїм вибором, оскільки можливість реалізувати це право закон пов'язує з необхідністю бути "послідовником" досліджуваної релігії. Це суперечить ст. 14 Закону РФ "Про освіту", відповідно до якої утримання освіти повинно сприяти реалізації права тих, хто навчається, на вільний вибір думок і переконань, а також встановленому ст. 19 Загальної декларації прав людини і ст. 19 Міжнародного пакту про цивільні і політичні права праву кожного на одержання інформації й ідей.

На практиці подібні обмеження призведуть до довільного звинувачення релігійних меншостей у "незаконному" навчанні своїй релігії громадян, які проживають на "канонічній території релігійної більшості".

6. Частина 1 статті 6, частина 1 статті 8, частина 1 статті 9.

Відповідно до ч.1 ст.6 і ч.1 ст. 8 закону право на участь у релігійному об'єднанні (релігійній групі або релігійної організації) визнається тільки за громадянами Російської Федерації й іншими особами, що "постійно і на законних підставах" мешкають на території Російської Федерації. Таким чином, відповідно до закону ціла категорія осіб, що законно перебувають на території Російської Федерації, але не мають при цьому громадянства Російської Федерації чи виду на проживання в Російській Федерації (іноземні студенти, співробітники дипломатичних представництв і акредитованих у Росії закордонних фірм, іноземні громадяни й особи без громадянства, що працюють у російських організаціях за трудовим контрактом, біженці й ін.), на увесь час їхнього перебування на території Російської Федерації обмежуються у праві на участь у релігійному об'єднанні, а отже, у праві на спільне зі своїми одновірцями сповідування своєї віри. Крім того, використовується в цих статтях закону формулювання - "постійно і на законних підставах проживаючих", не відповідає прийнятим у чинному законодавстві поняттям - "місце проживання" і "місце перебування", що на практиці призведе до її довільного тлумачення і порушення прав громадян.

Відповідно до ч.1 ст.9 закону право на заснування релігійної організації визнається тільки за громадянами Російської Федерації. Іноземних громадян і осіб без громадянства, у тому числі постійно проживаючих на території Російської Федерації, закон позбавляє цього права.

Тим часом, ст. 28 Конституції РФ гарантує кожному свободу віросповідання, включаючи право сповідувати разом з іншими будь-яку релігію і діяти (разом з іншими) у відповідності зі своїми переконаннями. Стаття 30 Конституції РФ гарантує, що кожний має право на об'єднання. При цьому кожний може мати майно у власності, володіти, користуватися і розпоряджатися ним разом з іншими особами (ст.35 Конституції РФ), що є конституційною гарантією прав кожного на утворення юридичної особи. Відповідно до ч.3 ст. 63 Конституції РФ іноземні громадяни й особи без громадянства користуються в Російській Федерації правами і несуть обов'язок нарівні з громадянами Російської Федерації, крім випадків, встановлених федеральним законом або міжнародним договором Російської Федерації. Частина 3 ст.55 Конституції РФ установлює вичерпний перелік підстав для можливого обмеження прав і свобод людини і громадянина федеральним законом. Міжнародні договори Російської Федерації в сфері прав людини не припускають обмежень у здійсненні права на свободу совісті і свободу віросповідання.

7. Частина 2 і 7 статті 8.

Стаття 8 закону вводить поняття "територіальна сфера діяльності релігійної організації", що є незаконним обмеженням діяльності релігійних об'єднань. Якщо розглядати релігійну організацію як юридичну особу, то цивільне законодавство не має яких-небудь обмежень у визначенні території діяльності юридичної особи. Якщо ж розглядати релігійну організацію як об'єднання громадян для спільного сповідання і поширення віри, то обмеження реалізації громадянами цього права визначеною територією суперечить ст. 28 Конституції РФ, що гарантує кожному свободу віросповідання незалежно від місця проживання або перебування.

8. Частина 3 статті 8, частина 1 статті 9.

Статті 8 і 9 закону обмежують право громадян на утворення релігійного об'єднання з правами юридичної особи можливістю заснування тільки "місцевої релігійної організації", при цьому ініціаторами створення релігійної організації можуть бути тільки громадяни, постійно проживаючі "в одній місцевості або в однім міському або сільському поселенні на території одного суб'єкта Російської Федерації".

Введення обмеження права громадян можливістю створення тільки "місцевої релігійної організації" є порушенням конституційного принципу відокремлення релігійних об'єднань від держави, відповідно до яких релігійні організації утворюються і здійснюють свою діяльність у відповідності зі своєю

власною ієрархічною й інституційною структурою (ч.5 ст.4 закону).

Обмеження права громадян на об'єднання в одну релігійну організацію тільки за умови постійного проживання усіх фундаторів в одній місцевості або в одному міському або сільському поселенні є порушенням конституційних прав громадян на об'єднання (ст.30 Конституції РФ) і спільне сповідання віри (ст.28 Конституції РФ). Відповідно до ст. 19 Конституції РФ держава гарантує рівність прав і свобод людини і громадянина незалежно від місця проживання. Крім того, встановлення залежності між можливістю участі в створенні релігійної організації і місцем проживання суперечить Закону Російської Федерації "Про право громадян Російської Федерації на свободу пересування, вибір місця перебування і проживання в межах Російської Федерації", відповідно до якого реєстрація громадян (за місцем проживання і по місцю перебування) або відсутність такої не можуть слугувати підставою обмеження або умовою реалізації прав і свобод громадян, передбачених Конституцією і законами Російської Федерації.

9. Частина 2 і 5 статті 8.

Державне регламентування ієрархічної структури побудови релігійних організацій, що міститься в ч.2 1 ст. 8 закону, є порушенням конституційного принципу відокремлення релігійних об'єднань від держави - втручанням у право релігійного об'єднання утворюватися і діяти у відповідності зі своєю власною ієрархічною і інституційною структурою. Релігійні об'єднання - це не політичні партії і нав'язувати їм структуру суспільно-політичних об'єднань (місцеві, централізовані, регіональні, загальноросійські) держава не вправі. Підрозділ релігійних об'єднань на "досягнувші" і "недосягнувші" загальноросійського рівня, крім того, суперечить конституційному принципу рівності релігійних об'єднань перед законом. оскільки вирішення питання про визнання за релігійною організацією загальноросійського статусу буде залежати винятково від позиції органів юстиції, що реєструють релігійні організації. На практиці це призведе до дискримінації "невгодних", на думку державного чиновника, релігійних організацій.

Неправомірним є і введення обмеження на право використання релігійними організаціями у своєму найменуванні слів "Росія", "російський" і похідних від них. Відповідно до ч.5 ст.8 закону це право належить тільки централізованій релігійній організації, структури, якої діяли на території Російської Федерації на законних підставах протягом не менше 50 років на момент звертання зазначеної організації в орган, що реєструє, із заявою про державну реєстрацію. Дане положення закону в порушення ст. 14 Конституції РФ нав'язує релігійним організаціям регламентовану ієрархічну структуру (необхідність створення централізованої релігійної організації), що може не

збігатися з внутрішніми встановленнями релігійної організації, а також ставить у привілейоване положення релігійні організації визнані "законними" у 40-х і 50-х роках. Указ Президента РФ "Про заходи для реабілітації священнослужителів і віруючих, що стали жертвами необґрунтованих репресій" № 378 від 14 березня 1996 року засудив "багаторічний терор, розв'язаний більшовицьким партійно-радянським режимом щодо священнослужителів і віруючих усіх конфесій". Дане ж положення закону фактично реабілітує політичні репресії.

10. Частина 7 статті 8.

В порушення конституційного принципу рівності релігійних об'єднань перед законом ч. 7 ст. 8 закону передбачає, що "органи державної влади при розгляді питань, що стосуються діяльність релігійних організацій в суспільстві, враховують територіальну сферу діяльності релігійної організації і надають відповідним релігійним організаціям можливість участі в розгляді зазначених питань". Цілком очевидно, що під "відповідними релігійними об'єднаннями" у даному випадку припускаються "найбільше авторитетні релігійні організації" (як це, наприклад, установлено Розпорядженням мера Москви № 642-РМ від 19.08.97), що одержують привілейоване право брати участь у розгляді державними органами питань, що торкаються діяльність усіх релігійних об'єднань.

11. Частина 1 статті 9.

Відповідно до ч.1 ст. 9 закону релігійна організація може бути зареєстрована при дотриманні одного з таких умов - наявність підтвердження від органу місцевого самоврядування про існування релігійної групи на даній території протягом не менше 15-ти років.

Вимога про подачу релігійною організацією підтвердження про її входження в структуру централізованої релігійної організації обмежує створення автономних (незалежних від центру) релігійних організацій, що порушує передбачене цим же законом право релігійної організації утворюватися і діяти у відповідності зі своєю власною ієрархічною й інституційною структурою (ч.5 ст.4 закону). Крім того, дане положення закону суперечить найважливішому конституційному принципу діяльності будь-яких, у т.ч. і релігійних, об'єднань громадян - добровільності.

Незаконним є і встановлення для членів релігійної групи 15-ти літнього терміну, тільки після закінчення якого вони можуть зареєструвати своє об'єднання в якості релігійної організації. Цивільний кодекс не передбачає яких-небудь термінів для утворення юридичної особи, для цього достатньо волевиявлення фундаторів, наявності в утворюваної організації всіх ознак юридичної особи (ст.48 ГК РФ) і її державної реєстрації. Дане ж

положення закону неправомірно обмежує правоздатність громадян у частині реалізації їхнього права створювати юридичні особи (ст. 18 ГК РФ) і в порушення ст.ст.14 і 28 Конституції РФ ставить релігійні об'єднання громадян (релігійні групи) у дискримінаційне, нерівне перед законом становище. Релігійна група, за змістом дійсного закону, - не добровільне, а змушене положення релігійного об'єднання.

Крім того, частиною 1 статті 9 і наступними статтями закону, що визначають порядок створення релігійних організацій, установлюється залежність у можливості громадян реалізувати своє право на утворення релігійної організації (із правами юридичної особи) від того, яку релігію (засвідчену подану централізованою релігійною організацією чи ні) вони сповідають, що є грубим порушенням ст. 19 Конституції РФ, що забороняє будь-які форми обмеження прав громадян за ознаками релігійної належності.

12. Частина 5 статті 11.

У перелік документів, які необхідно подати в органи юстиції для державної реєстрації місцевої релігійної організації входять дані про історію виникнення релігії і даного релігійного об'єднання (ч.5 ст. 11 закону). При цьому, однією з підстав для відмови в державній реєстрації релігійній організації є невірогідність зведень, що містяться в поданих документах, (ч.1 ст. 12 закону). Зазначені положення незаконно покладають на членів релігійного об'єднання обов'язок вивчити, викласти в письмовій формі й подати в реєструючий орган історію виникнення не тільки свого релігійного об'єднання, але й в цілому релігії, що ними сповідається. Історія ніколи не може бути цілком об'єктивною і достовірною, скільки авторів - стільки різноманітних поглядів на ті самі історичні події. Тому орган, що реєструє, при бажанні завжди буде мати можливість на формальних підставах (невірогідність, необ'єктивність, недостатність і ін.) відмовити в реєстрації.

13. Частина 8 статті 11.

Відповідно до ч.8 ст. 11 орган, що реєструє, може продовжити термін розгляду документів для проведення державної релігієзнавчої експертизи. Хоча встановлення порядку проведення експертизи закон доручає Уряду РФ, викликає серйозні заперечення надання релігієзнавчій експертизі статусу "державної".

Загальні принципи призначення і проведення експертизи з питань, що витікають із цивільно-правових відносин, встановлені цивільним процесуальним законодавством. Відповідно до ст.ст. 74-78 ЦПК РФ експертиза може призначатися для роз'яснення виникаючих питань, що потребують спеціальних знань у якійсь науковій сфері, проведення експертизи може бути доручене будь-якому спеціалісту, що володіє цими

пізнаннями, експерт повинен бути незалежним і висновок експертизи для ухвалення рішення з того чи іншого питання завжди має рекомендаційний (оціночний) характер. Аналогічно питання призначення і проведення експертизи регулюються при розгляді кримінальних і адміністративних справ. Але в будь-якому випадку, незалежно від положення експерта (є співробітником державної або недержавної установи), експертиза не має статусу "державної".

Введене законом поняття "державна релігієзнавча експертиза" є принципово новим поняттям для російського законодавства, що на практиці призведе до обмеження кола експертів тільки державними службовцями, ігнорування думки незалежних вчених і спеціалістів, а також надання "державному" експертному висновку статусу вже не рекомендаційного, а обов'язкового для виконання документа.

14. Частина 1 статті 13.

Відповідно до ч.1 ст. 13 закону представництво іноземної релігійної організації не може займатися культовою й іншою релігійною діяльністю.

Хоча закон і не розкриває змісту використовуваних у ньому понять культова і релігійна діяльність, проте, по приведеним у ч.1 ст.6 закону визначаючим ознакам релігійного об'єднання, можна судити, що в ст. 13 закону мова йде про заборону для представництв іноземних релігійних організацій на віросповідання, вчинення богослужінь, релігійних обрядів і церемоній, навчання релігії і релігійне виховання своїх послідовників.

Дане положення закону є грубим порушенням Конституції РФ, що гарантує кожному, а значить і співробітникам представництва іноземної релігійної організації в тому числі, свободу совісті, свободу віросповідання, включаючи право сповідати індивідуально і разом з іншими будь-яку релігію, вільно мати і поширювати релігійні переконання і діяти відповідно до них (ст.28 Конституції РФ). Крім того, дане положення закону суперечить ст. 19 Загальної декларації прав людини, ст. 19 Міжнародного пакту про цивільних і політичних права й іншим загальноновизнаним нормам міжнародного права, що гарантує свободу переконань, свободу вираження і поширення своїх переконань будь-якими засобами і незалежно від державних меж.

15. Частина 3 статті 14.

Відповідно до ч.3 ст. 14 закону органи місцевого самоврядування, нарівні з органами прокуратури й органами, що здійснюють реєстрацію релігійних організацій, одержують право вносити в суд подання про ліквідацію релігійної організації або про заборону діяльності релігійної організації або релігійної групи.

Хоча формально дана обставина і не вступає в пряме протиріччя з чинним законодавством, наділення органів місцевого самоврядування

подібною компетенцією викликає серйозні побоювання про породження цілої системи зловживань і, як наслідок, порушень прав релігійних об'єднань. Будучи органами, безпосередньо пов'язаним з населенням, органи місцевого самоврядування будуть діяти в інтересах "більшості", що призведе до поразки в реальних правах релігійні меншості. Судові розгляди по поданнях "суб'єктивних" органів місцевого самоврядування про ліквідацію або заборону релігійної організації, що їм не сподобалася, можуть тривати місяцями, паралізуючи цим її діяльність. Більше того, наділяючи органи місцевого самоврядування правом внесення подання в суд про ліквідацію або заборону релігійної організації, закон не враховує відповідності рівня місцевого самоврядування і статусу релігійної організації (місцева, регіональна або загальноросійська).

Дане положення закону не відповідає загальноновизнаним нормам міжнародного права (ст.ст.4 і 7 Декларації ООН про ліквідацію усіх *форм* нетерпимості і дискримінації на основі релігії або переконань, ст.ст. 16.1 і 17 Підсумкового документа Віденської зустрічі 1989 року й ін.), що зобов'язує держави приймати ефективні заходи для попередження і ліквідації дискримінації на основі релігії.

16. Частина 3 статті 27.

Стаття 27 закону передбачає, що не пізніше 31 грудня 1999 року відповідно до вимог дійсного закону повинна бути зроблена державна перереєстрація релігійних організацій, створених до вступу в силу дійсного закону. Статути й інші установчі документи релігійних об'єднань до їхнього приведення у відповідність із дійсним законом діють лише в тій частині, що не суперечить цьому закону.

Вимога про обов'язкову перереєстрацію релігійних об'єднань із метою приведення їхніх статутів й інших установчих документів у відповідність із новим законом, формально не суперечить чинному законодавству. Аналогічним чином законодавцем було вирішене питання про приведення у відповідність із новим Цивільним кодексом РФ установчих документів комерційних організацій і у відповідність із новим Федеральним законом "Про суспільні об'єднання" статутів громадських організацій.

Проте, положення ч.3 ст. 27 закону, що встановлюють, що релігійні організації, які не мають документа, що підтверджує їхнє існування на відповідній території протягом не менше п'ятнадцяти років, користуються правами юридичної особи за умови їхньої щорічної перереєстрації до настання зазначеного терміну і права релігійних організацій, що обмежують у даний період, є дуже грубим порушенням Конституції РФ і загальноновизнаних норм міжнародного права.

Відповідно до ч.1 ст. 54 Конституції РФ закон, що встановлює або

ускладнює відповідальність, зворотньої сили не має. Це - узвичаєна у світовій практика істина. Проте, положення ч.3 ст.27 закону, у порушення цього найважливішого конституційного принципу, надають чинності закону зворотною силою. Застосування даних положень закону призведе до втрати цілим рядом релігійних організацій найважливіших юридичних прав, якими вони на законній підставі користуються в даний час.

Положення ч.3 ст.27 закону - це фактичне відродження сталінської міри карного покарання - поразка в правах. Причому поразка в правах для релігійних організацій настає не за рішенням суду, як санкція за допущені ними порушення закону, а усього лише із-за відсутності у них "документа, що підтверджує їхнє існування на відповідній території протягом не менше п'ятнадцяти років". Більше того, зобов'язуючи релігійні організації мати такий "документ", закон не зобов'язує жодний державний орган його видавати, не встановлює порядку одержання цього "документу" і не розкриває його характеру, що ставить релігійні організації в юридично незахищене від місцевої сваволі становище.

Крім того, положення ч.3 ст.27 закону не дають однозначного розуміння, що за задумом законодавця означає вираз "ті, що не мають документу". За аналогією з ч.3 ст. 11 дійсного закону можна припустити, що мова йде про подання вказаного "документу" органам юстиції при перереєстрації релігійної організації. Проте неконкретність використовуваного в ч.3 ст.27 закону поняття може послужити причиною розширювального тлумачення даної норми закону і, як наслідок, довільного обмеження прав релігійних об'єднань.

З даного питання закон має також і внутрішні протиріччя. Так, відповідно до ч.3 ст.27 закону, вимога про наявність вищевказаного "документу" стосується всіх релігійних організацій. Тоді як, відповідно до ст. 9 дійсного закону, вимога про підтвердження 15-ти літнього терміну діяльності стосується тільки місцевих релігійних організацій.

Проаналізовані положення закону містять дискримінаційне стосовно релігійних організацій і принципово нове для російського цивільного законодавства поняття - організації, що користуються правами юридичної особи за умови їхньої щорічної перереєстрації.

Передбачене ч.3 ст.27 закону позбавлення релігійних організацій, що не мають "документу, що підтверджує їхнє існування на відповідній території протягом не менше п'ятнадцяти років", цілого ряду конституційних прав є актом відвертого вандалізму стосовно Конституції і чинного законодавства Російськ Федерації.

Так, у порушення ст.28 Конституції РФ, що гарантує кожному свободу совісті, свободу віросповідання, включаючи право вільно сповідувати і поширювати релігійні переконання, ст. 29 Конституції РФ, що гарантує

кожному свободу слова і свободу масової інформації, закон позбавляє зазначені релігійні організації права засновувати засоби масової інформації. Дане положення закону також суперечить ст. 7 Закону РФ "Про засоби масової інформації", що передбачає, що громадяни, об'єднання громадян і організації можуть бути фундаторами засобів масової інформації.

У порушення ст.ст.28 і 43 Конституції РФ, закон позбавляє зазначені релігійні організації права засновувати освітні установи, в т.ч. установи професійної релігійної освіти. Дане положення закону, крім того, суперечить ст.11 Закону РФ "Про освіту", що передбачає, що релігійні організації (об'єднання), зареєстровані на території Російської Федерації, можуть бути фундаторами освітніх інституцій.

Найбільш грубим порушенням ст.28 Конституції РФ є позбавлення релігійних організацій, зазначених у ч.3 ст.27 закону, права проводити релігійні обряди в лікувально-профілактичних і лікарняних установах, дитячих будинках, будинках-інтернатах для пристарілих й інвалідів, в установах, що виконують карні покарання у вигляді позбавлення волі, за проханням громадян, що знаходяться в них, права робити, одержувати, експортувати, імпортувати і поширювати релігійну літературу, друкарські, аудіо- і предмети релігійного призначення, а також права засновувати підприємства, що друкують богослужбову літературу і виробляють предмети релігійного призначення. При цьому, абсолютно абсурдним, що суперечить здоровому глузду, виглядає заборона зазначеним релігійним організаціям купляти релігійну літературу.

Аналізовані положення ч.3 ст.27 закону вступають у протиріччя з найважливішим конституційним принципом рівності релігійних об'єднань перед законом (ст. 14 Конституції РФ). Закон, формально декларуючи в ч.1 ст.4 принцип рівності релігійних об'єднань, у наступних своїх статтях (ст.ст. 6, 8, 9 і 27) цілком відступає від цього принципу і, залежно від обсягу передбачених законом прав, поділяє релігійні об'єднання на наступні три види: релігійні групи (фактично безправні), релігійні організації з правами юридичної особи і релігійні організації з обмеженими правами юридичної особи (з урізаними правами).

Вищевказані положення ч.3 ст.27 закону, крім того, суперечать ч.1 і 2 ст. 19, ч.1 ст.45, ст.55 Конституції РФ, а також загальновизнаним нормам міжнародного права: ст.ст. 18, 19, 26 і 29 Загальної декларації прав людини; ст.ст. 18, 19 і 27 Міжнародного пакту про цивільні і політичні права; Декларації ООН про ліквідацію усіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії і переконань; ст.ст. 16.1,3,4,6-11 і 17 Підсумкового документа Віденської зустрічі 1989 року; ст.ст. 10, 20 і 27 Конвенції Співдружності Незалежних Держав про права й основні свободи людини.